

EUROOPA ANDMEKAITSEINSPEKTOR

Euroopa Andmekaitseinspektori arvamuse kokkuvõtte ettepaneku kohta, millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 seoses digitaalsete vahendite ja protsesside kasutamisega äriühinguõiguses

(Arvamuse täistekst (inglise, prantsuse ja saksa keeles) on Euroopa Andmekaitseinspektori veebilehel www.edps.europa.eu)

(2018/C 324/06)

Arvamus on esitatud vastusena Euroopa Komisjoni konsultatsioonile ning Euroopa Parlamendi eraldi taotlusele.

Ettepaneku (võtta vastu direktiiv, millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 seoses digitaalsete vahendite ja protsesside kasutamisega äriühinguõiguses) eesmärk on täiendada praegu kehtivat ELi raamistikku, et lahendada liikmesriikides äriühingute ja filiaalide internetipõhise registreerimise ning teabe elektroonilisena esitamise ja avaldamise eeskirjade puudumine või lahknevus. Lisaks on ettepaneku eesmärk tagada, et liikmesriigid võimaldaksid äriühingutel saada kasu e-identimisest ning tagada liikmesriikide ettevõtlusregistrite vaheline täiendav andmevahetus seoses juhtival kohal töötamise keeluga. Samuti tagatakse ettepanekuga tasuta juurdepääs dokumentide loetelule ja teabele kõigis liikmesriikides ning kehtestatakse ühekordsuse põhimõtte äriühinguõiguses, et äriühingud ei peaks olema kohustatud esitama sama teavet kaks korda eri asutustele. Samuti antakse ettepanekuga komisjonile võimalus luua valikulisi platvormile juurdepääsupunkte ELi institutsioonidele.

Euroopa Andmekaitseinspektor kiidab ettepaneku heaks ning jagab komisjoni arvamust, et digitaalsete vahendite kasutamine aitab pakkuda äriühingutele võrdsemaid võimalusi, tuletades samas meelde vajadust arvestada asjaoluga, et laiema juurdepääsuga isikuandmetele peavad kaasnema tõhusad meetmed, millega ennetatakse nende andmete ebaseaduslikku või ebaõiglast töötlemist. Seetõttu keskendutakse arvamuses erisoovitustele, millel on kaks eesmärki: tagada õiguskindlus ning teadvustada riske, mis tulenevad nende isikuandmete juurdepääsetavusest, mis tehakse internetis digitaalsena ja mitmes keeles laialdaselt kättesaadavaks kergesti kasutatava Euroopa platvormi/juurdepääsupunkti kaudu.

Euroopa Andmekaitseinspektor soovib kasutada võimalust ettevõtlusregistrite sidestamise süsteemi käsitlevate sätete läbivaatamiseks, et hoolikalt kaaluda tema arvamuses esitatud soovitusi ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 89/666/EMÜ, 2005/56/EÜ ja 2009/101/EÜ keskregistrite, äriregistrite või äriühingute registrite sidumise osas. Samuti soovib ta võtta arvesse arvamuses esitatud erisoovitusi ettepaneku kohta võtta vastu määrus, millega luuakse ühtne digivärv ja võetakse kasutusele ühekordsuse põhimõtte, et tagada õiguskindlus isikuandmete töötlemisel.

Lisaks soovib Euroopa Andmekaitseinspektor lisada viite uuele määrusele, millega peagi asendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 45/2001⁽¹⁾. Samuti soovib ta veenduda, et ettepanekus oleks täpsustatud elektroonilist võrgustikku kasutavate andmevoogude ja halduskoostöömenetluste raamistik, et tagada andmete töötlemine kindlal õiguslikul alusel ning et kindlustada asjakohased andmekaitsemeetmed, eriti seoses isikuandmetega, mis on seotud juhina töötamise keeluga.

Samuti soovib Euroopa Andmekaitseinspektor lisada viite komisjoni otsusele 2014/333/EL,⁽²⁾ milles sätestatakse komisjoni ülesanded ja vastutus andmete töötlemisel e-õiguskeskkonna portaalis. Lisaks kutsub ta üles selgitama andmete töötlemise igale osalisele vastavat ülesannete ja vastutuse jaotust seoses vastutuse ja ühisvastutusega.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 45/2001 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ühenduse institutsioonides ja asutustes ning selliste andmete vaba liikumise kohta (ELT L 8, 12.1.2001, lk 1).

⁽²⁾ Komisjoni 5. juuni 2014. aasta otsus 2014/333/EL isikuandmete kaitse kohta Euroopa e-õiguskeskkonna portaalis (ELT L 167, 6.6.2014, lk 57),

1. SISSEJUHATUS JA TAUST

25. aprillil 2018 võttis Euroopa Komisjon (edaspidi „komisjon“) vastu ettepaneku Euroopa Parlamendi (edaspidi „parlament“) ja nõukogu direktiivi kohta, millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 seoses digitaalsete vahendite ja protsesside kasutamisega äriühinguõiguses⁽¹⁾ (edaspidi „ettepanek“) koos ettepanekuga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 seoses äriühingute piiriülese ümberkujundamise, ühinemise ja jagunemisega⁽²⁾. Kuna viimasega nähakse ette äriühingute piiriülese ümberkujundamise, ühinemise ja jagunemise ühtlustatud kord, keskendutakse arvamuses esimesele ettepanekule.
- Käesolev arvamus on vastus konsulteerimisele Euroopa Komisjoniga ning Euroopa Andmekaitseinspektorile kui sõltumatule järelevalveasutusele laekunud parlamendi eraldi taotlusele esitada ettepaneku kohta arvamus. Euroopa Andmekaitseinspektor avaldab heameelt selle üle, et temaga on konsulteeritud määruse (EÜ) nr 45/2001 artikli 28 lõike 2 kohaselt ning et ettepaneku preambulis on lisatud viide arvamuse kohta.

1.1. Ettepaneku eesmärgid

- Ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 50 lõikel 1 ning artikli 50 lõike 2 punktidel b, c, f ja g. Selle eesmärgid on järgmised:
 - täiendada praegu kehtivat ELi raamistikku, et lahendada liikmesriikides äriühingute ja filiaalide internetipõhise registreerimise ning teabe elektroonilisena esitamise ja avaldamise eeskirjade puudumine või lahknevus, mis tekitab komisjoni arvates ettevõtjatele tarbetud kulu ja halduskoormust⁽³⁾;
 - tagada, et liikmesriigid võimaldaksid äriühingutel saada usaldusteenuste määruse (eIDAS)⁽⁴⁾ kaudu kasu e-identimisest ning usaldusteenustest;
 - tagada liikmesriikide ettevõtlusregistrite vaheline täiendav andmevahetus seoses juhtival kohal töötamise keeluga;
 - laiendada juurdepääsu ettevõtete kohta avalikustatud dokumentidele ja teabele muudele äriühingutele kui piiratud vastutusega äriühingutele, mis on loetletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/1132⁽⁵⁾ II lisas;
 - tagada tasuta juurdepääs dokumentide loetelule ja teabele kõigis liikmesriikides;
 - kehtestada ühekordsuse põhimõtte äriühinguõiguses, et äriühingud ei peaks olema kohustatud esitama sama teavet kaks korda eri asutustele;
 - anda komisjonile võimalus luua ELi institutsioonidele valikulisi juurdepääsupunkte platvormile.

1.2. Ettepaneku taust

- Direktiiviga (EL) 2017/1132, mida ettepanekuga muudetakse, on koodifitseeritud mitu äriühinguõiguse valdkonna direktiivi,⁽⁶⁾ sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2012/17/EL⁽⁷⁾. Direktiivi 2012/17/EL alusel on loodud ettevõtlusregistrite sidestamise süsteem, mida on üksikasjalikumalt selgitatud komisjoni rakendusmääruses

⁽¹⁾ COM(2018)239 final, 2018/0113 (COD).

⁽²⁾ COM(2018)141 final, 2018/0114 (COD).

⁽³⁾ Ettepaneku seletuskiri, lk 4 ja 5.

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.8.2014, lk 73). Asjaomase määrusega kehtestatakse piiriülese autentimise e-identimise vahendite vastastikuse tunnustamise ühised standardid veebiteenuste puhul, mida osutab avalik-õiguslik asutus liikmesriigis. Vt Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus 2013/C 28/04, mis käsitleb komisjoni ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul (elektrooniliste usaldusteenuste määrus), https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/12-09-27_electronic_trust_services_et_0.pdf, ning selle kokkuvõte (ELT C 28, 30.1.2013, lk 6).

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1132 äriühinguõiguse teatavate aspektide kohta (ELT L 169, 30.6.2017, lk 46).

⁽⁶⁾ Sellega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 82/891/EMÜ ja 89/666/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivid 2005/56/EÜ, 2009/101/EÜ, 2011/35/EL ja 2012/30/EL.

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2012. aasta direktiiv 2012/17/EL, millega muudetakse nõukogu direktiivi 89/666/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2005/56/EÜ ja 2009/101/EÜ keskregistrite, äriregistrite ja äriühingute registrite sidestamise osas (ELT L 156, 16.6.2012, lk 1).

(EL) 2015/884⁽¹⁾. Ettevõtlusregistrite sidestamise süsteem on kehtiv alates 8. juunist 2017. Vastavalt komisjoni veebisaidile osalevad selles 31 riiki (ELi liikmesriigid ja Euroopa Majanduspiirkonna riigid). Ettevõtlusregistrite sidestamise süsteem sidestab liikmesriikide ettevõtlusregistrid Euroopa keskse platvormiga ning tagab ühtse juurdepääsupunkti Euroopa e-õiguskeskkonna portaali kaudu, mille kaudu kodanikud, ettevõtted ja haldusasutused saavad otsida teavet äriühingute ja nende muudes liikmesriikides avatud filiaalide kohta. Euroopa ühendamise rahastu elektroonilise edastamise süsteem (eDelivery) (üks Euroopa Komisjoni Euroopa ühendamise rahastu komponente)⁽²⁾ võimaldab liikmesriikide ettevõtlusregistrite süsteemidel vahetada turvaliselt teateid Euroopa ühendamise rahastu elektroonilise edastamise süsteemi kaudu. Sisselogimissüsteemide süsteem on kasulik ka ettevõtlusregistrite sidestamise süsteemi kasutajatele, sest Euroopa e-õiguskeskkonna portaal kasutab Euroopa ühendamise rahastu elektroonilise edastamise süsteemi.

5. Sellele vaatamata on ettepanekule lisatud mõjuhinnangu kohaselt ELi veebipõhiste vahendite kättesaadavus äriühingutele teabevahetuseks avaliku sektori asutustega äriühinguõiguse valdkonnas väga ebaühtlane. Liikmesriigid pakuvad e-valitsuse teenuseid eri tasemel. Praegu sisaldab ELi äriühinguõiguse digitaliseerimise teatud elemente, näiteks on liikmesriigid kohustatud tegema piiratud vastutusega äriühingute teabe internetis kättesaadavaks. Need nõuded on siiski piiratud ja ebatäpsed, mistõttu rakendatakse neid liikmesriigi tasandil väga erinevalt. Lisaks ei ole mõned digitaalsed protsessid ELi õigusega hõlmatud ning praegu on ainult 17 liikmesriiki kehtestanud korra, millega tagatakse ettevõtete täielik veebipõhine registreerimine. Filiaalide veebipõhise registreerimise olukord on samasugune⁽³⁾.

1.3. Sünergia teiste algatustega

6. Ettepaneku seletuskirjas on märgitud, et konkreetsemate sisuliste eeskirjade kehtestamine piiratud vastutusega äriühingute ja filiaalide asutamise ja registreerimise menetluste kohta täiendab komisjoni ettepanekut määruse kohta, millega luuakse ühtne digivärv,⁽⁴⁾ mis hõlmab majandustegevuse üldist registreerimist internetipõhiste vahendite kaudu, välja arvatud piiratud vastutusega äriühingute asutamist. Ühekordsuse põhimõtte kehtestamine äriühinguõiguses, mille kohaselt ei peaks äriühingud olema kohustatud esitama sama teavet kaks korda eri asutustele, on samuti kooskõlas e-valitsuse tegevuskavaga 2016–2020, toetades tegevust kogu ELi kodanike ja ettevõtjate halduskoormuse vähendamiseks⁽⁵⁾.

3. KOKKUVÕTE

Euroopa Andmekaitseinspektor soovib seega järgmist:

- vaadata läbi direktiiv (EL) 2017/1132 seoses ettevõtlusregistrite sidestamise süsteemiga, et arvestada hoolikalt tema varasemas 2011. aasta arvamuses esitatud soovitustega;
- võtta arvesse tema varasemas arvamuses (ühtset digiväravat käsitleva ettepaneku ja ühekordsuse põhimõtte kohta) esitatud erisoovitusi;
- lisada viide uuele määrusele, millega peagi asendatakse määrus (EÜ) nr 45/2001;
- veenduda, et ettepanekus oleks täpsustatud elektroonilist võrgustikku kasutavate andmevoogude ja halduskoostöömenetluste raamistik, et tagada i) iga elektroonilise võrgustiku kaudu toimuva andmevahetuse või muu andmetöötlustegevuse (isikuandmete avalikustamine ühise platvormi/juurdepääsupunkti kaudu) toimumine kindlal õiguslikul alusel ning ii) kindlustada asjakohased andmekaitsemeetmed, eriti seoses isikuandmetega, mis on seotud juhina töötamise keeluga;

⁽¹⁾ Komisjoni 8. juuni 2015. aasta rakendusmääruses (EL) 2015/884, milles sätestatakse süsteemi jaoks nõutav tehniline kirjeldus ja menetlused (ELT L 144, 10.6.2015, lk 1).

⁽²⁾ Elektroonilise edastamise süsteemiga (eDelivery) nähakse ette tehnilised spetsifikatsioonid, mida saab kasutada kõigis ELi poliitikadoomenides (õiguskaitse, hankemenetlused, tarbijakaitse jne), et võimaldada turvalist ja usaldusväärset dokumentide ja andmete (struktureeritud, struktureerimata ja/või binaarandmed) vahetust nii piiri- kui ka valdkonnaülel. Selle tulemusena saavad oma IT-süsteeme üksteisest sõltumatult arendanud organisatsioonid pärast elektroonilise edastamise süsteemi sõlmega ühinemist alustada omavahel turvalist teabevahetust. Vt komisjoni veebisaiti <https://ec.europa.eu/cefdigital/wiki/display/CEFDIGITAL/2017/06/19/BRIS+Now+Live+on+the+European+e-Justice+Portal>, <https://ec.europa.eu/cefdigital/wiki/display/CEFDIGITAL/What+is+eDelivery+-+Overview>.

⁽³⁾ Komisjoni talituste töödokument – mõjuhinnang – WD(2018) 141 final, punkt 1.4.1 „Tegurid: mis põhjustavad probleemi?“, alates lk 13.

⁽⁴⁾ Ettepanek võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse ühtne digivärv teabe ja menetluste ning abi- ja probleemilahendamisteenuste pakkumiseks ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012, COM(2017) 256 final, 2017/0086 (COD). Vt Euroopa Andmekaitseinspektori arvamus 8/2017 ühtset digiväravat käsitleva ettepaneku ja ühekordsuse põhimõtte kohta, https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/17-08-01_sdg_opinion_en.pdf.

⁽⁵⁾ Ettepaneku seletuskiri, lk 6.

-
- lisada viide otsusele 2014/333/EL, milles sätestatakse komisjoni ülesanded ja vastutus andmete töötlemisel e-õiguskeskkonna portaalis;
 - selgitada andmete töötlemise igale osalisele vastavat ülesannete ja vastutuse jaotust seoses vastutuse ja ühisvastutusega.

Brüssel, 26. juuli 2018

Euroopa Andmekaitseinspektor

Giovanni BUTTARELLI
